

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»

**на тему: «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА В ГАЛУЗІ КАБЕЛЬНО-ПРОВІДНИКОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»)»**

Виконавець:

студент ФМЕ, 43 групи

Коваль Владислав Вікторович _____

(підпис)

Науковий керівник:

д.е.н., професор кафедри МЕВ

Козак Юрій Георгійович _____

(підпис)

Одеса - 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах активізації процесів глобалізації важливим питанням для подальшого функціонування підприємства є його спроможність конкурувати на світовому ринку. Підприємства на національному ринку знаходяться у ситуації, коли вони повинні змінювати свої підходи до здійснення господарської діяльності, а також важливої її складової - зовнішньоекономічної діяльності.

Сучасні кризові тенденції в економіці України потребують якісно нових підходів щодо формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Ефективний розвиток галузей економіки, орієнтованих на систематичне впровадження досягнень науково-технічного прогресу, забезпечить конкурентні переваги вітчизняним підприємствам на внутрішньому ринку та дасть змогу долучитись до світового економічного простору.

Зовнішньоекономічна діяльність є однією з важливих умов економічного зростання будь якої країни, що було відзначено у Експортній стратегії України на 2017-2021 роки. Згідно цієї стратегії, основний вектор розвитку експорту спрямовується на інноваційну та високотехнологічну та наукомістку продукцію. Відповідно до Експортної стратегії експорт високотехнологічної продукції, є пріоритетним завданням для розвитку економіки та міжнародних зв'язків України загалом.

До високотехнологічних та наукомістких галузей виробництва відноситься, зокрема, і кабельно-провідникова промисловість. В двадцять першому столітті роль та значення кабельно-провідникової галузі в економіці різко зростає у зв'язку з тим, що більшість високих технологій та виробництво наукомісткої продукції неможливі без збільшення обсягів виробництва такої продукції та відповідно збільшення її експорту.

Оскільки кабельно-провідникова промисловість є одним з драйверів економічного зростання та оновлення, то аналіз сучасного стану на напрямів підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств цієї галузі є достатньо актуальним науково-практичним завданням.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз сучасного стану та перспектив підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі кабельно-провідникової промисловості.

Для реалізації поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність таких категорій як «ефективність», «зовнішньоекономічна діяльність», «ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств»;
- провести оцінку сучасного стану та перспектив розвитку галузі кабельно-провідникової промисловості України;
- узагальнити фактори впливу на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств в галузі кабельно-провідникової промисловості;
- обґрунтувати методи та підходи до оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств;
- надати загальну організаційно-економічну характеристику ПАТ «Одескабель»;
- провести аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель»;
- здійснити SWOT- та PEST-аналіз ПАТ «Одескабель»;
- провести аналіз показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель»;
- запропонувати стратегію диверсифікації ринків збуту як чинника підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель», а саме вихід на новий ринок збуту – Об'єднаних Арабських Еміратів;

- запропонувати шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель» за рахунок удосконалення інноваційної складової, а саме впровадження CRM- та ERP – систем.

Об’єктом дослідження є ефективність зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель» та перспективи її підвищення.

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні та організаційно-економічні рішення щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі кабельно-провідникової промисловості.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і вирішення завдань дослідження в роботі використано такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: абстрактно-логічний метод, системний підхід, методи аналізу і синтезу – для удосконалення змістовного визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, її понятійного базису та теоретичного підґрунтя; графічний метод – для візуалізації отриманих результатів; методи багатофакторного статистичного аналізу, зокрема багатофакторний регресійний аналіз – для виявлення факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель», розроблення матриці впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, а також оцінювання та аналізу тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель»; моделі кривих росту – для прогнозу показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель»; методи економіко-математичного аналізу, зокрема метод ABC- та XYZ- аналізу – для оцінювання ефективності товарної структури зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель».

Інформаційна база дослідження. Для підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра використовувалися наукові-практичні надбання вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, серед яких особливо доцільно виокремити: Козака Ю.Г., Логвінову Н.С., Шкурупія О.В., Хоменко Т.Ю., Круш П.В., Уханову І.О., Семенову В.Г., Роєнко В.В., Гуленок К.М. та інших.

Інформаційно-довідковою базою є нормативно-правові акти України, матеріали науково-практичних конференцій, аналітичні та статистичні матеріали ПАТ «Одескабель», а також різноманітні електронні ресурси, зокрема офіційний сайт Державної служби статистики України.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опублікована наступна наукова стаття:

Коваль В. В. Аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньої торгівлі України кабельно-провідниковою продукцією/ Сучасний стан та перспективи розвитку економіки; матеріали наукової студентської конференції ОНЕУ (м. Одеса, 13 квітня 2021 р.). – Одеса. – 2021. (у друці).

Структура роботи: кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок. Основний зміст роботи викладено на 87 сторінках. Робота містить 17 таблиць та 26 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ГАЛУЗІ КАБЕЛЬНО-ПРОВІДНИКОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ» розглядається економічний зміст ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі кабельно-провідникової промисловості, досліджено фактори, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі кабельно-провідникової промисловості, наведено основні методи визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства на ринку кабельно-провідникової продукції.

У другому розділі «АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»» проведено аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель», також проведено аналіз факторів, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства в сфері кабельно-провідникової продукції, виконано аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства в кабельно-провідниковій сфері ПАТ «Одескабель».

У третьому розділі «ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ОДЕСКАБЕЛЬ»» запропоновано напрями підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель», зокрема за рахунок диверсифікації ринків збуту (вихід на новий ринок – Арабських Еміратів) та за рахунок удосконалення інноваційної складової, а саме впровадження CRM- та ERP – систем.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження, здійсненого у кваліфікаційній роботі бакалавра, було систематизовано підходи щодо визначення поняття «ефективність». Також було узагальнено підходи до визначення сутності поняття «зовнішньоекономічна діяльність підприємства».

Були проаналізовані основні категорії у визначенні ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства вітчизняними дослідниками.

В роботі було висвітлено сучасний стан розвитку ринку кабельної промисловості в Україні та особливості розвитку зовнішньої торгівлі кабельно-провідниковою продукцією.

Також були надані фактори впливу на ефективність зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства, які розподілені на фактори внутрішнього та зовнішнього середовища.

Були систематизовані внутрішні та зовнішні ризики, які здійснюють вплив на ефективність зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства

З метою визначення рівня ефективності зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств були узагальнені методи оцінки ефективності експортної та імпоротної діяльності підприємства та зазначена низка відповідних показників.

Також для оцінки ефективності товарної структури зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств було запропоновано використовувати метод ABC- та XYZ- аналізу.

У кваліфікаційній роботі бакалавра був здійснений аналіз сучасного стану та динаміки зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель», зокрема було визначено, що більша частка продукції ПАТ «Одескабель» реалізується на внутрішньому ринку, на експорт йде тільки 27,9% від загального обсягу продажу. При чому ця частка порівняно з 2018 роком зменшилася, так у 2018 році вона складала 30,5%.

У 2019 р. підприємство експортувало кабельно-провідникову продукцію в Молдову, Білорусь, Польщу, Азербайджан, Вірменію, Росію, Словаччину, Грузію, Чехію, Італію, Німеччину, Алжир, Румунію, Габон. Поставки відбувались й на нові ринки збуту, а саме - у Португалію, Туреччину та Єгипет. Так, у 2019 році найбільше завод експортував до Італії – на 38,61 млн. грн., Польщі – на 38,27 млн. грн. та Росії – на 38,27 млн. грн.

В роботі було визначено, що головними експортними товарами підприємства є кабелі силові, проводи та шнури та LAN-кабелі. Так, у 2018 р. експорт силових кабелів становив 136,2 млн. грн., у 2019 р. – 128,61 млн. грн., а LAN-кабелі відповідно 116,48 та 110,32 млн. грн.

На підставі аналізу фінансової звітності ПАТ «Одескабель» було визначено, що у 2019 році чистий дохід від реалізації продукції зріс на 0,05% порівняно з 2018 р. Спостерігалось зниження собівартості продукції на 0,01%. Зросли й інші операційні доходи – на 2,36%.

Особливу увагу в роботі було звернено на істотне зменшення фінансового результату від операційної діяльності – порівняно з 2018 р. у 2019 р. він зменшився на 24,26%. Але за рахунок зменшення статей різноманітних витрат у 2019 році ПАТ «Одескабель» продемонстрував чистий прибуток у розмірі 17717 тис. грн.

Також в роботі був здійснений SWOT – та PEST – аналіз підприємства та був зроблений висновок, що підприємству слід удосконалювати технологію виробництва основної продукції, оновлювати обладнання, формувати чіткі цілі та стратегії, щоб у майбутньому можливо було більш ефективно конкурувати з іншими компаніями в галузі кабельно-провідникової промисловості.

З метою визначення рівня конкурентоспроможності ПАТ «Одескабель» та його продукції, було здійснено порівняння підприємства з його основними конкурентами на вітчизняному ринку (ПАТ «Азовкабель», ПАТ «Завод Південкабель», ТОВ «Виробниче підприємство «Акватор»)) за допомогою матриці конкурентного профілю. З матриці видно, що лідером у групі підприємств є ПАТ «Одескабель», оскільки його загальна оцінка складає 9,575.

За результатами аналізу показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, був зроблений висновок, що експорт на підприємстві ПАТ «Одескабель» є неефективним, адже він менше за 1 та становить 0,29 у 2019 році.

Результати аналізу економічного ефекту від експортної діяльності ПАТ «Одескабель» відображають, що за останні три роки підприємство неефективно здійснювала свою зовнішньоекономічну діяльність, тому продаж товарів на зовнішньому ринку був менш вигідним порівняно з внутрішніми продажами, на відміну від 2016 р., коли показник був позитивним. Очевидно, що 2016 рік був найліпшим за звітний період.

Загалом, імпортна діяльність ПАТ «Одескабель» не демонструє достатній рівень ефективності. Про це свідчить такий показник як рентабельність витрат на імпорт. Так, коефіцієнт ефективності імпортних угод менше за 1 (0,89 у 2019 році), тобто наразі укладання імпортних угод не є достатньо ефективним, необхідно шукати резерви щодо підвищення ефективності.

Проведена оцінка ефективності товарної структури експортної діяльності ПАТ «Одескабель» методом ABC- XYZ – аналізу показала, що товарна структура є ефективною, оскільки більшість категорій продукції належать до груп АХ та ВХ, тобто вони характеризуються високим рівнем ефективності та стабільності продажів.

Отже, згідно обраного економіко-математичного аналізу, показники ефективності як експортної так й імпортної діяльності ПАТ «Одескабель» у більшості є від’ємними, що говорить про необхідність пошуку резервів підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Згідно з, проведеним в кваліфікаційній роботі бакалавра, дослідженням, в якості основних напрямів підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель», було запропоновано такі напрями, як:

- диверсифікація ринків збуту, а саме вихід на новий ринок – Об’єднаних Арабських Еміратів;
- удосконалення інноваційної складової.

В роботі було визначено, що Об’єднані Арабські Емірати (ОАЕ) – один з перспективних ринків, визначених Експортною стратегією України на 2017—2021 роки. Країна входить у двадцятку світових експортерів та є одним з найбільших торговельних центрів регіону та світу. Хоча рівень торгівлі між Україною з ОАЕ на даному етапі достатньо низький порівняно з іншими традиційними партнерами, нарощення співпраці з ОАЕ має важливе значення з точки зору диверсифікації ринків збуту підприємств України, розширення присутності українських товарів у регіоні Перської затоки та на інших світових ринках.

Згідно з проведеним аналізом, було визначено, що недоторгованість України з ОАЕ за товарною групою «Ізольований провід, кабель та інші електричні провідники» складає

6,295 млн. дол. Оскільки, ПАТ «Одескабель» є провідним підприємством в Україні за цією товарною групою, то відповідну нішу на ринку ОАЕ могло б зайняти саме воно.

Було визначено, що підприємство може збільшити обсяги експорту до 977,75 млн. грн. у 2025 р. за рахунок виходу на ринок ОАЕ, що в свою чергу, надасть можливість ПАТ підвищити ефективність своєї зовнішньоекономічної діяльності.

Також були зазначені такі рекомендації для ПАТ «Одескабель», а саме звернути увагу на невикористані можливості експорту (недоторгованість) для товарної групи «Ізольований провід, кабель та інші електричні провідники» на ринку ОАЕ. А також провести аналіз нетарифних бар'єрів торгівлі, що можуть обмежувати експорт кабельно-провідникової продукції на цей ринок.

Щодо удосконалення інноваційної складової, то в роботі було зазначено, що впровадження CRM-системи вимагає від ПАТ «Одескабель» певних фінансових вкладень в технічні, інформаційні та програмні засоби, а також проведення ряду організаційних змін. Однак на високо конкурентних ринках тільки застосування CRM-систем може забезпечити організації досягнення не тільки високого рівня конкурентоспроможності на промисловому ринку, але і стійкого фінансово-економічного стану.

Таким чином, проаналізувавши усі переваги та недоліки існуючого на ринку України програмного забезпечення, було запропоновано для ПАТ «Одескабель» використовувати CRM-систему Vitrix 24 CRM. Основні цілі ERP-системи для ПАТ «Одескабель» - підвищення якості інформації для управлінських рішень за рахунок інтеграції з обладнанням цеху, а також поліпшення економічних показників за рахунок реінжинірингу і впровадження сучасних процесів управління.

В роботі було зазначено, що завдяки удосконаленню інноваційної складової, ПАТ «Одескабель» планує досягти таких результатів:

- збільшити обсяги випуску за рахунок по секундного планування виробництва;
- підвищити якість обслуговування клієнтів за рахунок точності термінів і підвищення частки відвантажених в термін замовлень;
- почати оперативно контролювати витрати на виробництво;
- підвищити рівень якості продукції, що випускається і знайти приховані резерви для скорочення витрат;
- підвищити надійність роботи обладнання.

АНОТАЦІЯ

Коваль Владислав Вікторович, «Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі кабельно-провідникової промисловості (на прикладі ПАТ «Одескабель»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет – м. Одеса, 2021 рік.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель» та напрями її підвищення.

У роботі розглядаються теоретико-методичні основи дослідження ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в галузі кабельно-провідникової промисловості. Досліджено чинники впливу та методи оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності промислового підприємства

Охарактеризовано сучасний стан та динаміку зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель». Проведено SWOT- та PEST-аналіз ПАТ «Одескабель». Проаналізовано показники ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель».

Запропоновано напрями підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності ПАТ «Одескабель» шляхом виходу на новий ринок збуту, а також удосконалення інноваційної складової, а саме впровадження CRM- та ERP-систем.

Ключові слова: ефективність, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, кабельно-провідникова продукція, економічна ефективність експорту, економічний ефект від експорту, матриця конкурентного профілю, ABC – та XYZ-аналіз, диверсифікація ринку збуту, CRM- та ERP-система.

ANNOTATION

Koval Vladislav Viktorovich, «State and prospects of improving efficiency of the enterprise foreign economic activity in sphere of cable and wire industry (based on PJSC «Odeskabel»)».

Qualification work for a Bachelor's Degree in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational and professional program "International Economic Relations". - Odessa National Economic University - Odessa, 2021.

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of research is the efficiency of foreign economic activity of PJSC "Odeskabel" and the directions of its increase. The paper considers the theoretical and methodological foundations of the study of the effectiveness of foreign economic activity of the enterprise in the field of cable and wire industry. Factors of influence and methods of estimation of efficiency of foreign economic activity of the industrial enterprise are investigated.

The current state and dynamics of foreign economic activity of PJSC "Odeskabel" are described. SWOT and PEST analysis of PJSC Odeskabel was performed. The indicators of efficiency of foreign economic activity of PJSC "Odeskabel" are analyzed.

The directions of increase of efficiency of foreign economic activity of PJSC "Odeskabel" by entering a new market, and also improvement of an innovative component, namely introduction of CRM and ERP-systems are offered.

Keywords: efficiency, foreign economic activity of the enterprise, cable and wire products, economic efficiency of export, economic effect of export, matrix of competitive profile, ABC - and XYZ-analysis, market diversification, CRM- and ERP-system.